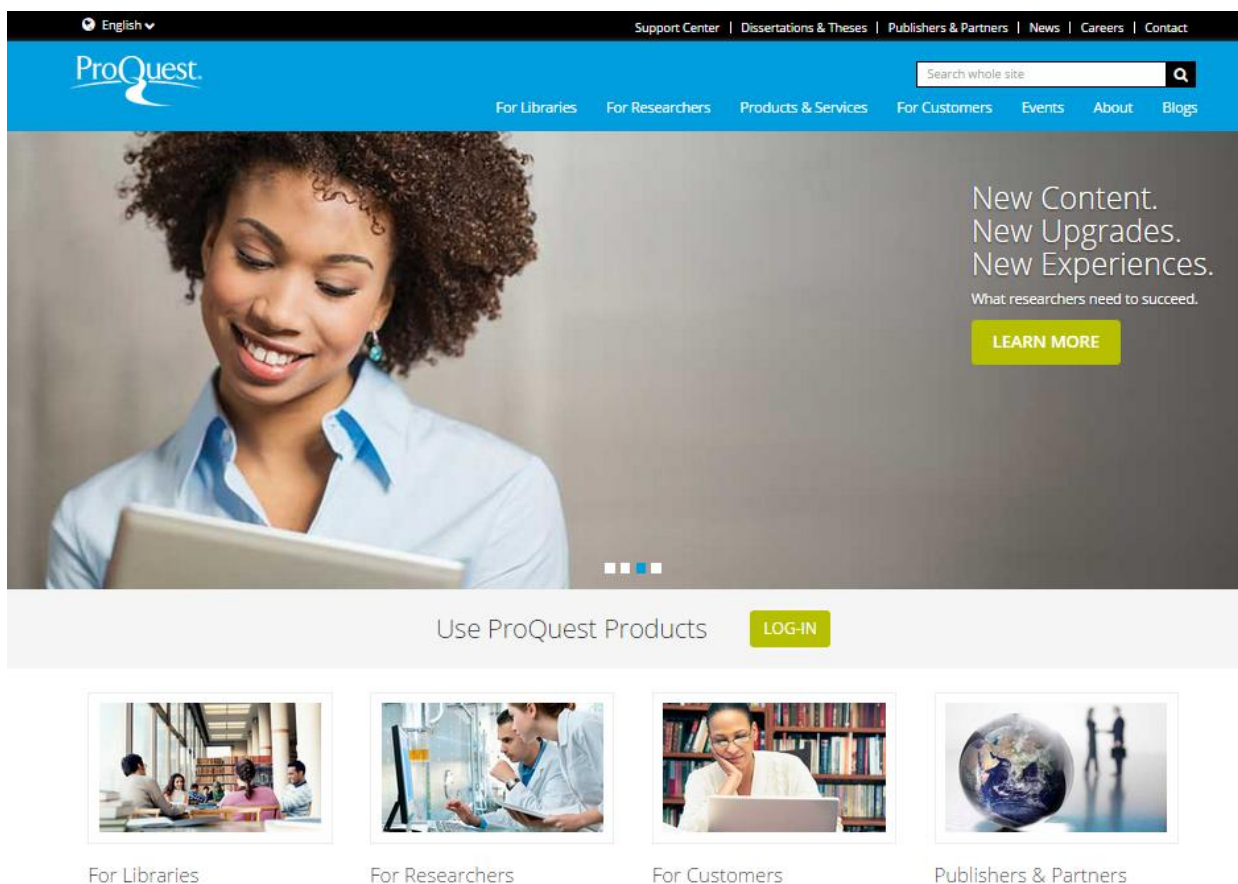

монографиялар, деярли 2.5млн. диссертациялар, тарихий газеталарнинг 30 млн. рақамлаштирилган саҳифалари, интерфаол тарихий ва географик ҳариталар, мультимедиа шаклидаги тарихий воқеаларнинг тавсифлари, аудио ва видео материаллар киради.

English

Support Center | Dissertations & Theses | Publishers & Partners | News | Careers | Contact

ProQuest

Search whole site

For Libraries For Researchers Products & Services For Customers Events About Blogs

New Content.
New Upgrades.
New Experiences.
What researchers need to succeed.

LEARN MORE

Use ProQuest Products LOG-IN

For Libraries For Researchers For Customers Publishers & Partners

3.2. Ресурсларнинг қисқача шарҳи

ProQuest Digital Dissertations and Theses – 80та мамлакатларнинг университетларидаги магистрлик ва докторлик диссертациялар бўйича электрон тўпلام ҳисобланади. Диссертацияларнинг ва авторефератларнинг дунёдаги энг тўлиқ тўпلامидир. Маълумотлар базаси турли мамлакатларнинг 1,7 мингдан ортиқ университетларидаги муаллифлик ишларини ўз ичига олади. Жами 2,7 млн. атрофида муаллифлик ишлар бор. Улардан 1,2 млн.дан ортиғи PDF форматидаги тўлиқ матнларга эга. Архив чуқурлиги - 1637 йилдан бошлаб ҳозирги вақтгача бўлиб, рус тилига Online таржима қилиш имконияти мавжуд. 600 000 га яқин тиббиёт бўйича диссертациялар бор.

ABI/INFORM – бизнес ва бошқарув бўйича журналларнинг етакчи жаҳон маълумотлар базаси ҳисобланади. ABI/INFORM «Оиласи» тадқиқотнинг турли вазифалари учун махсус маълумотлар базаларини ўз ичига олади:

ABI/INFORM Global - 1000дан зиёд тўлиқ матнли журналлар, шунингдек савдо соҳасига оид энг оммабоп журналлардан иборат. Бундан ташқари диссертациялардан, иш ҳужжатларидан, ҳисоботлардан, янгилик манбаларидан ва бошқалардан эркин фойдаланиш мумкин.

ABI/INFORM Research - бизнес соҳасига таалукли энг сўнгги маълумотларни олишда мутахассислар таянадиган ресурс бўлиб ҳисобланади. ABI / INFORM 1880дан ортиқ журналларни ўз ичига олиб, улардан 1250таси тўлиқ матнга эга. Бу ресурс бизнес, молия, фармацевтика, ишлаб чиқариш ва бошқа кўплаб турли соҳаларни ўз ичига олади. Журналлар орасида қуйидагилар бор:

- Advertising Age
- Strategic Finance
- MIS Quarterly
- Business Week
- Leadership & Organization Development Journal

ABI/INFORM Trade&Industry - бу йирик тижорат ва саноат соҳасидаги мутахассислар таянадиган янгиликлар манбасидир. 3140дан зиёд нашрлар учун компанияларнинг, маҳсулотларнинг, соҳа раҳбарларининг ва бошқа мавзуларнинг ҳар томонлама таърифни ўз ичига олиб, улардан 2930дан ортиғи тўлиқ матнга эга. ABI/INFORM Trade&Industry ёрдамида фойдаланувчилар телекоммуникация, компьютер муҳандислиги, транспорт, қурилиш, нефть кимёси ва шу каби соҳаларни ва аниқ касбларни ўрганишлари ва қиёслашлари мумкин. Журналлар орасида қуйидагилар бор:

- Candy Industry
- Airline Industry Information
- Global Cosmetic Industry
- Hospital Business Week
- R & D

3.3. ProQuest Digital Dissertation and Thesis. Қидирув имкониятлари

Маълумотлар базасини танлаш

Қидирувни бошлашдан олдин маълумотлар базасини аниқлаб олинг. Айни пайтда қайси маълумотлар базаларида қидирув бажарилаётганлиги ҳақида ахборот ProQuest ойнасининг юқори қисмида жойлашган кўк рангли панелда қуйидаги тарзда акс эттирилади:

ProQuest

Все базы > базы: Диссертации и дипломные работы > ProQuest Dissertations & Theses A&I | Change databases

ProQuest Dissertations & Theses A&I

Простой поиск Расширенный поиск Обзор

Полный текст Только докторские диссертации

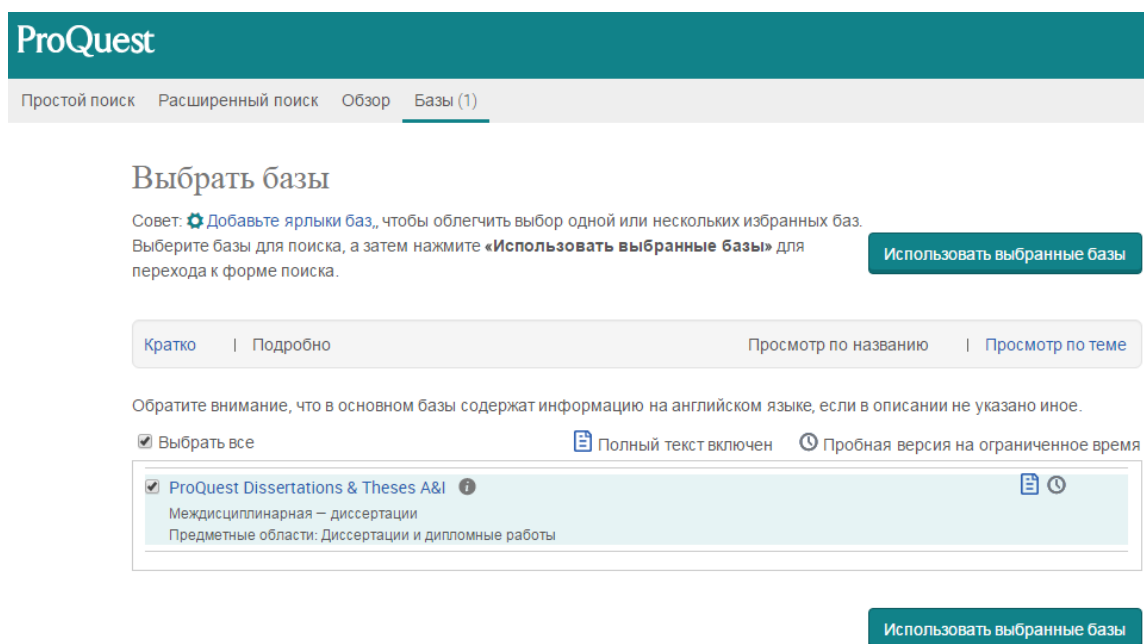
Расширенный поиск Советы по поиску

Қидирув учун белгиланган базалар рўйхатини кўриб чиқиш учун базалар сонига сичқончани келтириб тугмани босинг, ва очилган ойнада **Выбранные – Танланган** тугмасини босинг. Базалар рўйхатини уларнинг номлари ёки фан соҳалари бўйича кўриб чиқиш мумкин. Базалар тавсифи ва уларнинг номлари рўйхати (агар бор бўлса) каби кўшимча маълумотларни кўриб чиқиш учун **Посмотреть сведения о базе –База ҳақидаги**

маълумотларни кўриб чиқиш тугмасини босинг (**Выбор баз– Маълумотлар базасини танлаш** саҳифасининг батафсил кўриш ҳолатига ўтиш учун).

Базаларни танлаш

Танланган базалар рўйхатини **Выбор баз– Базаларни танлаш** саҳифасидан ёки базалар даражасидан ўзгартириш мумкин. Қидирув учун керакли бўлган базаларни танланг ва **Использовать выбранные базы–Танланган базалардан фойдаланиш** тугмасини босинг. Ҳамма базаларни танлаш ёки бекор қилиш учун рўйхатнинг юқори қисмида байроқча белгисини қўйинг ёки олиб ташланг.

Выбор баз - Базаларни танлаш саҳифасидаги танланган базалар рўйхатининг таркибий қисмларини **Краткий просмотр – Қисқача кўриб чиқиш** ёки **Детализированный просмотр– Батафсил кўриб чиқиш** ҳолатларида кўриш мумкин. **Рўйхатнинг** тепасидаги ҳаволалар (ссылки) кўриниш шакллари ўзгартириш имконини беради.

Қисқача кўриб чиқиш: базаларнинг номи ва яратилиш санаси, тўлиқ матнга ва база ҳақида қўшимча маълумотларга келтирилган ҳаволалар. Шунингдек, тадқиқотлар базалари ҳам акс эттирилади.

Батафсил кўриб чиқиш ҳолати **Қисқача кўриб чиқиш** ҳолатидаги маълумотлардан ташқари, қуйидаги маълумотларни ҳам ўз ичига олади:

- База таркибидаги маълумотлар турлари
- Мавзулар
- База таркибидаги номларнинг рўйхати (агар бор бўлса)

Базаларни кўриб чиқиш ҳолатини танлаш

Просмотр по названию – Номлар бўйича кўриб чиқиш ҳаволаси барча мавжуд базалар рўйхатини алфавит кетма-кетликда кўриб чиқиш имкониятини беради. **Просмотр по темам – Мавзулар бўйича кўриб чиқиш** ҳаволаси танланган мавзуга таалукли бўлган базаларни акс эттиради.

Маълумотлар базаси бўйича қўшимча маълумотлар

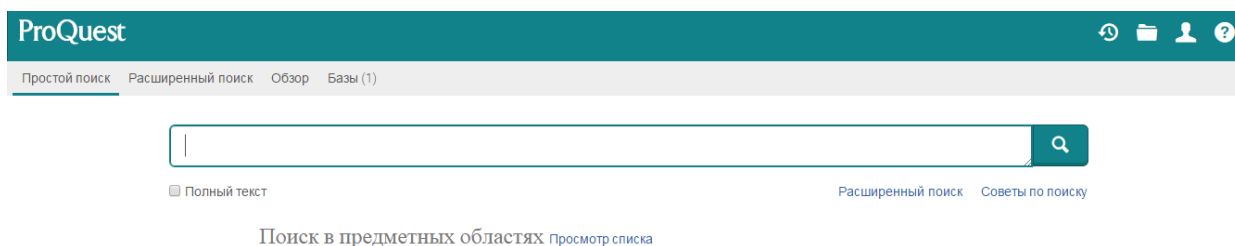
Ҳар бир маълумотлар базасининг бош саҳифасида қуйидаги ахборотни топиш мумкин:

- Маълумотлар базасининг қисқача таърифи

- Мавзу даври
- Номлар рўйхати
- Ҳар бир базага оид қўшимча маълумотларни www.proquest.com сайтида кўришингиз мумкин.

Оддий қидирув

Қидирув майдонига битта ёки бир қанча сўзларни киритинг ва **Поиск – Қидирув** тугмасини босинг.

Аниқ иборалар қидируви

ProQuest қидирув тизими белгиланган сўзларни алоҳида эмас, балки ибора шаклида излаши учун қидирув майдонига киритилган сўзларни қўштирноқ ичига олинг, масалан: **"semantic web"** ёки **"semantic web technologies"**.

Қидирувни чеклаш

- Нафақат иқтибосни (цитата) ва абстрактни (аннотация), балки тўлиқ матнли хужжатларни излаш учун **Полный текст – Тўлиқ матн байроқча** белгисини қўйинг.
- Сифатни сақлаш мақсадида қидирувни шу соҳадаги мутахассислар томонидан баҳоланган тадқиқотлар билан чеклаш учун **\$\$\$Рецензированные:рецензированный\$\$ - \$\$\$Такриз қилинганлар:такриз қилинган\$\$\$** ўтказгичини ёқинг.
 - **Поиск публикации — Нашр қидируви** - муайян нашрлардаги мақолаларни излаш ёки газета ва журналларнинг нашр сонларини кўриб чиқиш.
 - **Поиск фраз — Иборалар қидируви** - ибораларни излаш учун сўзларни қўштирноқ ичига олиш керак, масалан **"healthy eating"**.
 - **Варианты слова — Сўз шакллари** - муайян сўзнинг шаклларини излаш учун, масалан **colour**, лекин **color** эмас, ушбу сўзни қўштирноқ ичига олиш керак, масалан: **"colour"**.
 - **Ограничение поиска — Қидирувни чеклаш** – қидирувга аниқлик киритиш учун **Полный текст – Тўлиқ матн** ёки **Рецензированный – Такриз қилинган** каби чеклагичларига мувофиқ байроқча белгиларини қўйиб чиқинг.

Эслатма: чеклагичлардан фойдаланиш имконияти қидирув усулларига ва базаларга боғлиқдир.

Фан соҳалари бўйича қидирув

Ҳар қандай фан соҳасига тегишли бўлган тасвирга сичқончани келтириб, бир оз ушлаб турилса, шу соҳага доир маълумотлар базаларининг рўйхатини кўриш мумкин.

- Фан соҳасининг бош саҳифасига ўтиб, тегишли маълумотлар базаларида кидирувни амалга ошириш учун фан соҳаси ойнасининг юқори қисмидаги **Поиск – Кидирув** ҳаволасига (ссылка) ўтинг.
- Муайян маълумотлар базасининг бош саҳифасига ўтиб, фақат шу базада кидирувни амалга ошириш учун рўйхатдаги керакли маълумотлар базасининг номига сичқончани келтириб, тугмани босинг.

The screenshot shows the ProQuest search interface. At the top, there is a teal header with the ProQuest logo. Below the header, there are navigation tabs: "Простой поиск", "Расширенный поиск", "Обзор", and "Базы (1)". A search bar is located below the tabs, with a magnifying glass icon on the right. Below the search bar, there are two options: "Полный текст" (checked) and "Расширенный поиск". Below these options, there is a link "Поиск в предметных областях" and "Просмотр списка". Below this link, there is a row of eight subject categories, each with a small image and a label: "Бизнес", "Диссертации и дипломные работы", "Здравоохранение и медицина", "Искусство", "История", "Литература и языкознание", "Наука и технологии", and "Социальные науки".

Кенгайтирилган кидирув

The screenshot shows the ProQuest search interface with the "Расширенный поиск" (Advanced Search) tab selected. The search bar is empty. Below the search bar, there are two dropdown menus for "Везде" (Everywhere). Below these dropdowns, there is a "Добавить строку" (Add row) button. Below the "Добавить строку" button, there is a "Ограничить:" (Limit by:) section with a "Полный текст" (Full text) checkbox and a "Дата публикации:" (Publication date:) dropdown menu. Below the "Ограничить:" section, there is a "Дополнительные параметры поиска" (Additional search parameters) section. Below this section, there is a "Скрыть сведения" (Hide details) button. Below the "Скрыть сведения" button, there are two input fields: "Автор:" (Author:) and "Университет/учреждение:" (University/institution:). Below each input field, there is a "Найти:" (Find:) button with a dropdown menu.

Название темы (все): [Найти: Темы](#)
 Научный руководитель: [Найти: Научные руководители](#)
 Индексный термин (ключевое слово): [Найти: Индексные термины \(ключевые слова\)](#)

Тип рукописи: Выбрать все
 Магистерские диссертации
 Докторские диссертации

Язык: Выбрать все
 Английский
 Арабский
 Африкаанс
 Баскский
 Боснийский
 Валлийский
 Венгерский

Сортировать результаты по:

Элементов на странице:

Дубликаты: Включать повторяющиеся документы

Матн майдонинг биринчи сатрига битта ёки бир қанча сўзларни киритинг. Майдон охирида қидирув майдонларининг очиладиган рўйхати мавжуд. Қидирув майдонлари бу алоҳида хужжатларга таалукли бўлган ва кўрсаткичлар билан белгиланган ахборотнинг алоҳида бирликлари ҳисобланади (масалан, муаллиф, хужжат ёки мавзу номи).

Рўйхатдан майдонни танланг ёки сукут бўйича **Все поля+текст – Ҳамма майдонлар+матн** шартини қолдиринг.

Найти – Топиш тугмасини босинг.

ProQuest тизими белгиланган сўзлар қидирувини сиз танлаган майдонларда амалга оширади.

Агар **Все поля+текст - Ҳамма майдонлар+матн** шарти танланган бўлса, ProQuest қидирув тизими белгиланган сўзларни (қидирув шартларини) ҳамма майдонларда, шунингдек барча танланган базалардаги ҳамма хужжатларнинг конспектларида ва тўлиқ матнларида ҳам излайди.

Автозаполнение - Автоматик тарзда тўдириш – қидирув шартларини киритиш давомида сўров шаклларини таклиф этиш.

Агар бу вазифа администратор томонидан рухсат этилган бўлса, автоматик тарзда тўлдириш вазифаси ProQuest тизимининг бошқа фойдаланувчилари томонидан бажарилган сўровлардан мувафақиятли равишда фойдаланиш имкониятини беради. Сиз маълумотни киритишингиз давомида рўйхат ўзгариб боради, ва ҳар бир вақтда сиз киритган белгилар билан бошланадиган аввалги қидирув сўровларини акс эттиради. Рўйхатнинг ҳар қайси белгисига босиш орқали тегишли сўровни бирданига бошлашингиз мумкин.

ProQuest тизимининг жорий қидирувига таклиф этилган қидирув шартларини ўчириш учун **Отключить автозаполнение – Автоматик тарзда тўлдиришни ўчириш** ҳаволасига ўтинг.

Мантикий операторлар ёрдамида қидирув шартларининг ўртасида ўзаро боғлиқликни ўрнатиш мумкин.

Кенгайтирилган қидирув шаклидаги иккинчи ва учинчи сатрлардан олдин қидирув операторларининг рўйхатлари кўрсатилган менюлар жойлашган. Операторлар қидирув шартлари ўртасидаги ўзаро алоқани белгилайди, ProQuest тизими эса бу шартларга мувофиқ қидирув сўровини бажаради ва талқин этади.

Мантикий операторлар рўйхати:

Оператор	Тавсифи	Мисол
AND	Ҳамма белгиланган сўзларни ва ибораларни ўз ичига олган хужжатларни излаш. AND \$\$ оператори чеклайди:Чеклаш \$\$ кам миқдордаги натижаларни берадиган қидирув.	food AND nutrition
OR	Ҳар қандай белгиланган сўзларни ёки ибораларни ўз ичига олган хужжатларни излаш. OR \$\$ оператори кенгайтиради:Кенгайтириш \$\$ кўп миқдордаги натижаларни берадиган қидирув.	food OR nutrition
NOT	Қидирув атамаларининг фақат биттасини (лекин иккинчисини эмас) ўз ичига олган хужжатларни излаш.	nursing NOT shortage
NEAR/n ёки N/n	Бир-биридан белгиланган сўзлар миқдори доирасидаги ораликда жойлашган иккита қидирув атамасини ўз ичига олган хужжатларни излаш. n - рақам билан алмаштиринг. Масалан, 3 – 3та сўз миқдоридаги ораликни ифодалайди.	nursing NEAR/3 education media N/3 women
PRE/n ёки P/n	Иккинчи сўздан олдин келган биринчи сўзни (лекин кўрсатилган сўзлар сони доирасидан ортиқ бўлмаган) ўз ичига олган хужжатларни излаш. n – рақам билан алмаштиринг. Масалан, 4 – биринчи ва иккинчи сўзлар ўртасидаги оралик 4 сўздан ортмаслиги керак.	nursing PRE/4 education shares P/4 technologies
EXACT ёки X	Айнан белгиланган иборага мувофиқ излаш. Одатда бу усул муайян майдонлар бўйича қидирувларда қўлланилади, масалан: Мавзу. Масалан, su.exact ("higher education") қидируви higher education funding мавзусига эмас, балки higher education мавзусига оид хужжатларни чиқариб беради.	SU.EXACT("higher education") SU.X("higher education")

Оператор	Тавсифи	Мисол
LNK	<p>Тезаурус (луғат) ойнасидаги муайян спецификаторни (тор маънодаги сўзни) танлаб ёки оддий қидирув, кенгайтирилган қидирув, буйруқ каторидаги қидирув саҳифаларидаги LNKдан фойдаланиб дескриптор (хужжатнинг асосий маъносини ифодаловчи сўз ёки ибора) атамасини қўшимча сарлавҳа (спецификатор, яъни тор маънодаги сўз) билан боғланг.</p> <p>Шунингдек, қидирувга тегишли тарзда аниқлик киритиш учун бир-бири билан боғлиқ бўлган иккита элементни уланг.</p>	<p>MESH(дескриптор LNK спецификатор) MESH(aspirin LNK "adverse effects")</p> <p>MESH(aspirin -- "adverse effects")</p> <p>IND(«dry eye») (қуруқ кўз синдроми) ёки RG(Canada) (Канада)</p> <p>Канададаги “қуруқ кўз” синдромини даволаш учун мўлжалланган дори ҳақидаги хужжатларни чиқариб беради.</p>

Қидирувни чеклаш

ProQuest администраторлари ва кутубхоначилари қуйида таърифланган имконият шакллари бошқариб, зарур бўлганда уларни ўчиришлари ёки ёқишлари мумкин. Натижада айрим имконият шакллари кўрсатилмаслиги мумкин. Баъзи бир имкониятлар барча маълумотлар базаларида қўлланилиши мумкин эмас. Агар бу имкониятлардан биронтаси сини қизиқтирса, администратор ёки кутубхоначига мурожаат қилинг, лекин ProQuest тизимидан фойдаланаётган вақтда уларни ўрганманг.

- Фақат иқтибосни (цитата) ёки абстрактни (реферат) эмас, балки **Full text** – фақат тўлиқ матнли хужжатларни излаш учун **Полный текст – Тўлиқ матн** байроқча белгисини қўйинг.
- Фақат илмий нашрлардаги хужжатларни излаш учун **Научные журналы - Илмий журналлар** байроқча белгисини қўйинг.
- Фақат тегишли соҳадаги мутахассислар томонидан тақриз қилинган хужжатларни излаш учун **Peer reviewed** байроқча белгисини қўйинг.
- Базани сўнгги янгилаш давомида киритилган хужжатларни излаш учун **Последнее обновление – Сўнгги янгилаш**(агар кўрсатилган бўлса) ўтказгичини ёқинг. Бу имконият ҳамма базалар томонидан қўлланилмайди.
- **Диапазон дат – Саналар оралиғи** очиладиган рўйхати фақат белгиланган муддатда чоп этилган хужжатлар билан қидирувни чеклаш имкониятини беради.

Қидирувни чеклаш — қўшимча имкониятлар

Показать больше – Кўпроқ кўрсатиш ҳаволаси қидирувни чеклайдиган қўшимча шартлардан фойдаланиш имкониятини беради, масалан **Тип источника-Манба тури** ёки **Тип документа-Хужжат тури**, танланган базаларга мувофиқ равишда (қўшимча имкониятларни яшириш учун **Показать меньше -Камроқ кўрсатиш ҳаволасига ўтинг**). Сўнг урта энг кенг тарқалган чеклайдиган шартларнинг тавсифи берилади.

- **Тип источника-Манба тури** - битта ёки бир қанча манба турларига доир хужжатлар билан қидирувни чеклаш имкониятини беради, масалан журналлар, газеталар ёки соҳаларга оид нашрлар билан чеклаш. Манба турларининг рўйхати қидирув бажарилаётган базаларга боғлиқдир.

- **Тип документа — Хужжат тури**– битта ёки бир қанча хужжат тури билан қидирувни чеклаш имкониятини беради, масалан мақолалар, аудио-ёки видеороликлар, ёки шеърлар билан чеклаш. Хужжатлар турларининг рўйхати қидирув бажарилаётган маълумотлар базасига боғлиқдир.

- **Язык - Тил** — битта ёки бир қанча муайян тилларда чоп этилган хужжатлар билан қидирувни чеклаш, масалан араб, немис тилларида ёки санскрипта. Тиллар рўйхати қидирув бажарилаётган маълумотлар базаларига боғлиқдир.

- **Дубликаты — Нусхалар** - бир хил хужжатдан турли маълумотлар базаларида фойдаланиш имконияти берилганда, нусхалар (такрорланадиган хужжатлар) пайдо бўлади. **Включить повторяющиеся документы – Такрорланадиган хужжатларни қўшиш** майдони танланганда, ProQuest тизими топилган хужжатнинг ҳар бир базадаги ёзувларини чиқариб беради. Натижалар рўйхатида ҳар бир хужжатга ҳаволалар келтирилади. Агар ушбу майдон белгиланмаса (сукут бўйича ҳолати), ProQuest тизими фақат биргина маълумотлар базасидаги хужжатни чиқариб беради.

- **Символы подстановки и усечения** – Алмаштириш ва қикартириш рамзлари

Ҳар хил шаклдаги сўзлардан ёки бир хил кетма-кетликдаги белгилар билан бошланадиган сўзлардан иборат бўлган хужжатларни излаш учун алмаштириш ёки қисқартириш рамзларидан фойдаланиш мумкин.

Ра мз	Тавсифи	Мисол
?	<p>Алмаштириш рамзи ? сўздаги ҳар қандай белгини алмаштириш имкониятини беради. Бир неча белгиларни акс эттириш учун бир қанча алмаштириш рамзларидан фойдаланиш мумкин.</p>	<p>nurse? Қидирув натижаси: nurses, nursed, лекин nurse эмас</p> <p>sm?th Қидирув натижаси: smith ва smyth</p> <p>ad??? Қидирув натижаси: added, adult, adopt</p>
*	<p>Қисқартириш рамзи (*) Қидирув шартининг турли шакллари олиш имкониятини беради. Бу рамз қидирув атамаларининг бошида (чап томондан қисқартириш), охирида (ўнг томондан қисқартириш) ёки ўртасида ишлатилиши мумкин. Ҳар бир қисқартирилган сўзнинг 500га яқин шакллари бўлиши мумкин.</p> <p>Стандартное усечение - Намунавий қисқартириш (*) қидирув сўровининг турли шакллари олиш имкониятини беради ва 10гачан белгиларни алмаштириши мумкин. Муайян қисқартириш ([*n] ёки \$n) кўрсатилган миқдордаги белгилар кетма-кетлигини алмаштириши мумкин, масалан [*50]. Энг кўп миқдор — 125.</p>	<p>nurse* Қидирув натижаси: nurse, nurses, nursed</p> <p>colo*r Қидирув натижаси: colour, color</p> <p>*old Қидирув натижаси: told, household, bold</p> <p>[*5]beat Қидирув натижаси: upbeat, downbeat, offbeat, heartbeat</p>
\$n ёки [*n]	<p>\$n ва [*n] тенглаштирилган операторлари қисқартирилиши керак бўлган белгиларнинг зарур миқдорини белгилаш имкониятини беради.</p>	<p>nutr\$5, nutr[*5] Қидирув натижаси: nutrition, nutrient, nutrients</p>
<	<p>...дан кам. Нашр санаси каби рақамли майдонлар учун ишлатилади.</p>	<p>YR(<2005)</p>
>	<p>...дан кўп. Нашр санаси каби рақамли майдонлар учун ишлатилади.</p>	<p>YR(>2005)</p>
<=	<p>...дан кам ёки тенг. Нашр санаси каби рақамли майдонлар учун ишлатилади.</p>	<p>YR(<=2005)</p>
>=	<p>...дан кўп ёки тенг. Нашр санаси каби рақамли майдонлар учун ишлатилади.</p>	<p>YR(>=2005)</p>
-	<p>Нашр санаси каби рақамли майдонларда чизикча белгиси оралиқ доирасини белгилайди.</p>	<p>YR(2005-2008)</p>

Тезаурус (батафсил маълумотларга эга бўлган луғат) ёрдамида қидирув

«Расширенный поиск» - «Кенгайтирилган қидирув» ёки «Поиск из командной строки» - «Буйруқ сатридаги қидирув» шаклининг юқоридаги ўнг қисмида жойлашган **Тезаурус** ҳаволасига ўтинг. Ҳозирги вақтда танланган базалар орқали фойдаланиш мумкин бўлган тезауруслар (луғат) номларининг рўйхати кўрсатилган янги ойна очилади. Тезаурусни (луғат) очиш учун унинг номини босинг. Сиз бажаришингиз мумкин бўлган ҳатти-ҳаракатлар:

- Тезаурусда (луғат) атамаларни излаш;
- алфавит кетма-кетликда берилган ҳаволалар ёрдамида тезауруснинг (луғат) атамалар рўйхатини кўриб чиқиш;

MEDLINE ёки EMBASE базаларининг тезаурусларида (луғат) атамани излаш ёки кўриб чиқиш давомида изланаётган атамани ўз ичига олган мақолалар рўйхати экранда акс эттирилади. Рўйхатдан мақолани танлашда изланаётган атаманинг тезаурус (луғат) таркибидаги ўрни кўрсатилиб, зарур бўлса юқорироқ ёки пастроқ жойлашган атамаларни ҳам кўриб чиқиш учун бошқа мавзуларни очиш ёки ёпиш мумкин. Шунингдек, танланган атамани бошқа кенг ёки тор маънодаги атамалар доирасида кўриб чиқиш учун **Относительное представление – Нисбий тасаввур** ҳаволасига ўтиш керак. **Просмотр терминов – Атамаларни кўриб чиқиш** менюсида **Корень – Илдиз** ҳаволасига ўтиш орқали EMBASE ёки MEDLINE тезаурусининг (луғат) бутун тузилишини, яъни атаманинг илдиз даражасидан бошлаб кўриб чиқиш мумкин. Бошқа тузилмадаги тезаурусларда (луғатлар) **Все – Ҳамма** ҳаволаси ёрдамида 50та мақолаларни акс эттириш ва уларнинг ҳар бири учун кенг ёки тор маънодаги атамаларни кўриб чиқиш мумкин.

- тезаурусдан (луғат) битта ёки бир қанча атамаларни танлаш ва қидирув сўровига кўшиш.

Тезаурусдаги (луғат) атамаларни қидирув сўровига киритиб, сиз қидирувни кенгайтиришингиз ёки чеклашингиз, шунингдек сизни қизиқтирган мавзу билан яқинроқ танишиш учун мавзуга боғлиқ бўлган сўзларни топишингиз мумкин. Сиз тезаурусда топилган атамаларни буйруқ қаторидаги қидирув ёки жорий кенгайтирилган қидирувингиз билан бирлаштиришингиз мумкин.

1. Тезаурусдан (луғат) битта ёки бир неча атамаларни танланг.

Танланган атамалар **Тезаурус - Луғат** ойнасининг юқоридаги чап қисмида жойлашган майдонда акс этади ва автоматик тарзда янгиланади. Танланган атамаларнинг жорий рўйхатини кўриб чиқиш учун ҳар қандай пайтда **Просмотреть – Кўриб чиқиш** ҳаволасига ўтиш мумкин.

Агар сиз бир неча атамаларни танлаган бўлсангиз, қидирув шартларингизни бирлаштириш учун куйидаги операторлардан бирини белгиланг:
OR (сукут бўйича оператор) AND NOT

1. **Добавить в поиск – Қидирувга кўшиш** тугмасини босинг. Сиз танлаган майдонга шартларингиз кўшилади. Тезаурус ойнаси ёпилади.

2. **Қидирув шаклига шартларни кўшиб**, уларни оператор ёрдамида қидирувнинг бошқа қисмлари билан бирлаштиринг.

Мухим маълумот: агар **Тезаурус – Луғат** ойнасида тезаурус очилган бўлса, бошқа тезаурусни очиш учун ойнанинг юқори қисмида жойлашган кўк рангли панелдаги **Выбрать другой тезаурус – Бошқа луғатни танлаш** ҳаволасидан фойдаланиш мумкин.

Тезаурус билан ишлаш учун асбоблар

Тезаурусда топилган ҳар бир атаманинг ёнида қалин ҳарфлар билан ажратилган битта ёки бир қанча шундай (ёки ўхшаш) сўзлар ёки иборалар бўлади.

Атамани қўллаш/ўрнига қўллаш — расмий атамаларни кўрсатувчи ўхшаш тушунчалар.

- **Предпочтительно использовать** — **Қўллаш афзал** – кидирув сўровларида фойдаланишга тавсия этилган атамалар.

- **Более узкие термины** — **Тор маънодаги атамалар** – кўплаб ёзувлар билан боғлиқ бўлган чекловчи атамалар.

- **Более широкие термины** — **Кенг маънодаги атамалар** – кўплаб ёзувлар билан боғлиқ бўлган камроқ чеклайдиган атамалар.

- **Связанные термины** — **Боғлиқ бўлган атамалар** - кидирув сўровларида фойдаланиш учун тавсия этилган ўхшаш атамалар.

- **Примечания о сфере** — **Фан соҳасига доир изоҳлар** – нашр мавзусига оид маълумотларни ўз ичига олади. Бундай изоҳлар муайян мавзулар, мавзули атамаларнинг юзага келиш йили, шунингдек бошқа муҳим маълумотларни ўз ичига олади.

Спецификаторларга эга бўлган мавзули атамалар тезауруслари

MeSH (MEDLINE) ва EMBASE базаларининг тезаурусларида (луғат) мавзули атамалар билан боғлиқ бўлган спецификаторларни (тор маънодаги атамалар) танлаш ва кўриб чиқиш мумкин.

Изоҳлар ва спецификаторлар (тор маънодаги атамалар) белгилар билан кўрсатилади. Тегишли белгини босиш орқали кидирувни амалга ошириш учун изоҳларни ёки спецификаторлар (тор маънодаги атамалар) рўйхатини кўриб чиқиш мумкин.

Кидирув шартини «кенгайтириш»

Фақат тезаурусга (луғат) эга бўлган базаларда «кенгайтириш» вазифасидан фойдаланиш мумкин. Кидирув шартининг “кенгайтириш” тушунчаси мавзули атамани ва у билан боғлиқ бўлган барча тор маънодаги атамаларни топишни ифодалайди. Ҳар бир тезаурусда (луғат) муайян мавзунини тор маънодаги атамаларга ажратиш орқали кенгайтириш мумкин.

Базалардаги ҳужжатларнинг тор маънодаги атамалари кўрсаткичлар билан белгиланганлиги боис, кенг маънодаги атамаларни танлаганда, баъзи бир ҳужжатлар натижалар рўйхатига кирмаслиги мумкин. “Кенгайтириш” вазифаси кенг қўламли мавзуга оид барча ҳужжатларни топиш имкониятини беради.

Мавзуга оид атамани кенгайтириш ёрдамида ушбу атама, шунингдек унинг таркибидаги ҳамма боғлиқ бўлган атамалар изланади.

Кидирув сўровига тор маънодаги атамаларни киритиш учун тезаурусдаги атаманинг ёнига **Развернуть - Кенгайтириш** байроқча белгисини қўйинг.

Мавзуга оид асосий атамалар кидируви

Тезаурусдаги (луғат) асосий мавзуларнинг номлари сифатида ишлатиладиган атаманинг шакллари кидириш учун изланаётган атаманинг ёнидаги **Основные – Асосий** майдонда байроқча белгисини қўйинг.